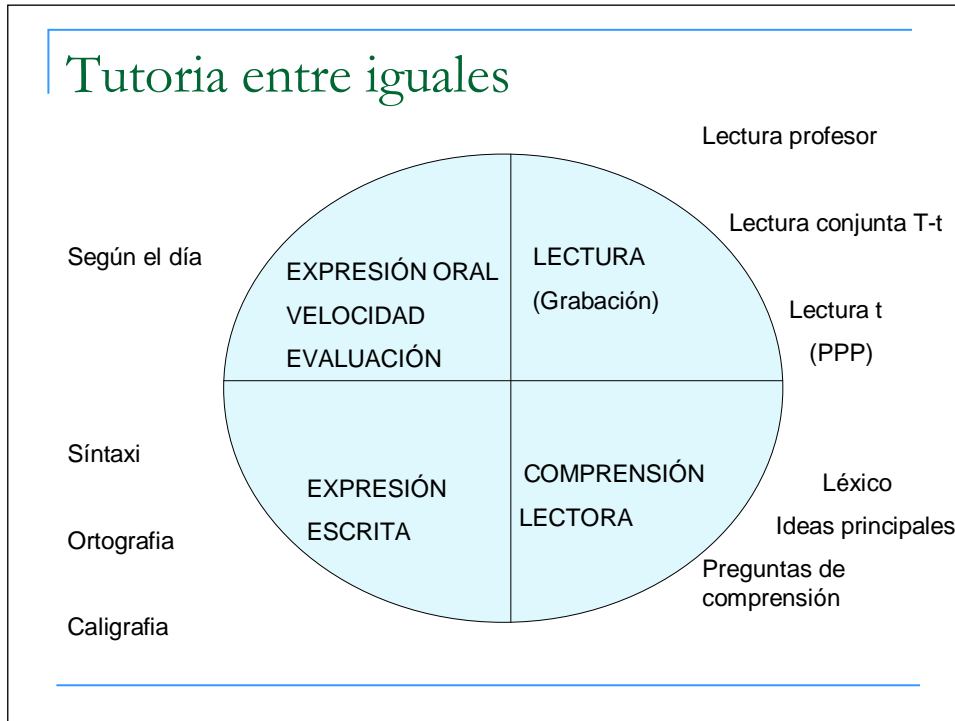

4. TUTORIA ENTRE IGUALS

NOM:	TUTORIA ENTRE IGUALS
DESCRIPCIÓ:	<p>La tècnica consisteix a formar parelles d'alumnes amb relacions asimètriques (un és tutor i l'altre tutoritzat) i amb un objectiu comú, conegut i compartit (l'ensenyament i l'aprenentatge de continguts a partir d'una interacció estructurada).</p> <p>Comporta avantatges tant per al tutor –domini profund dels continguts pel fet d'haver-los d'ensenyar, i millora de l'autoestima i la responsabilitat–, com per al tutoritzat –aprenentatge pel fet de disposar d'una ajuda ajustada de forma permanent i accessible–.</p>
FASES D'APLICACIÓ:	<p>1) Selecció i establiment de parelles en funció de si es desitja realitzar una tutoria de rol fix –el tutor sempre és tutor i el tutoritzat sempre és tutoritzat– o de rol recíproc –s'intercanvien els rols cada dues o tres sessions–.</p> <p>Pot resultar útil ordenar els alumnes per nivells de competència per crear les parelles.</p> <p>ROL FIX: en el cas de la tutoria de rol fix s'han d'emparellar els alumnes de manera que existeixi una "distància òptima" entre el tutor i el tutoritzat; ni massa alta ni baixa per tal que ambdós alumnes s'hagin d'esforçar per aprendre. Per exemple: pot ser útil ordenar els alumnes per nivell de competència, dividir la llista per la meitat i emparellar el primer de la llista amb l'alumne de la meitat. No és aconsellable que l'alumne més competent s'emparelli amb l'alumne amb més dificultats.</p> <p>ROL RECÍPROC: ha d'existir poca distància entre el tutor i el tutoritzat; les parelles són més homogènies per tal que els dos puguin exercir els dos rols al seu nivell. Així, el primer de la llista s'emparellarà amb el segon, el tercer amb el quart, etc.</p> <p>Si decidim treballar amb alumnes de diferents cursos, hem de preveure que la franja horària coincideixi; normalment s'utilitza la tutoria de rol fix. Si s'opta per alumnes d'un mateix curs es poden utilitzar ambdues modalitats.</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 2) Formació prèvia de rols. Aquesta formació inicial és la clau de l'èxit posterior; ha de tenir: concepte de tutoria entre iguals, beneficis per al tutor i el tutoritzat; estructura de la sessió; demostració i experimentació de les diferents tasques. 3) Funcionament i seguiment de les parelles. 4) Avaluació. A més de l'autoavaluació i coavaluació en el si de les parelles, es disposarà d'informació provinent de l'observació contínua, que pot complementar-se amb proves o treballs finals.
<p>ORIENTACIONS:</p>	<p>El principal problema és pensar que si emparellem dos alumnes, per si sols, ja sabran com actuar. Perquè la tutoria entre iguals resulti una experiència d'èxit s'han d'estructurar amb tot detall les relacions entre tutor i tutoritzat i, a més, s'ha de fer la formació prèvia. Igualment, és necessari un cert temps de pràctica perquè s'apreguin els diferents rols. El docent ha d'oferir <i>feedback</i>, tant al tutor com al tutoritzat, dels progressos respectius.</p>
<p>BIBLIOGRAFIA:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Duran, D. (2007). "Llegim en parella, un programa de tutoria entre iguals, amb alumnes i famílies, per a la millora de la competència lectora". <i>Revista de Didàctica de la Llengua</i>, 42, 85-99. – Duran, D. (coord.) (2006). "Tutoria entre iguals: algunas prácticas". <i>Monográfico de Aula de Innovación Educativa</i>, 153-154, 7-39. – Duran, D. (coord.). (2002). <i>La tutoria entre iguals. Un mètode d'aprenentatge cooperatiu per a la diversitat</i>. Barcelona: Publicacions de la UAB. – Duran, D. i Blanch, S. (2008). "L'aprenentatge cooperatiu com a estratègia per a l'educació inclusiva". <i>Suports. Revista Catalana d'Educació Inclusiva</i>, 12, 1, 4-12. – Duran, D. i Vidal, V. (2003). <i>La tutoria entre iguals: de la teoria a la pràctica</i>. Barcelona: Graó. – Monereo, C. i Duran, D. (2001). <i>Entramats. Mètodes d'aprenentatge cooperatiu i col·laboratiu</i>. Barcelona: Edebé. – Duran, D.; Blanch, S.; Corcelles, M.; Flores, M.; Merino, E.; Oller, M. i Vidal, A. (2009). <i>Llegim en parella. Tutoria entre iguals, a l'aula i a casa, per a la millora de la competència lectora</i>. Barcelona: UAB. Institut de Ciències de l'Educació – Baudrit, A. (2000). <i>El tutor: Procesos de tutela entre alumnos</i>. Barcelona: Paidós. – Duran, D. (1999). "Tutoria entre iguals". <i>Cuadernos de Pedagogía</i>, 288, 36-39.

	<p>– Durán, D. i Mestres, P. (1998). “Enseñar y aprender, una manera optativa de tutoría entre iguales”. <i>Aula de Innovación Educativa</i>, 75, 63-68.</p>
--	--

Duran, D. “¿Solos ante el peligro? Las gafas que nos impiden ver la importancia de las interacciones entre los alumnos”. A: Castelló, M. (coord.). *Enseñar a pensar. Sentando las bases para aprender a lo largo de la vida*. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia, 2007.

<http://antalya.uab.es/ice/grai/>

La tutoria entre iguals, alumnes que aprenen ensenyant

En consonància amb el que hem explicat, la tutoria entre iguals és un mètode d'aprenentatge cooperatiu basat en la creació de parelles amb una relació asimètrica derivada de les tasques dels rols respectius: tutor i tutoritzat. Ambdós alumnes tenen un objectiu comú i compartit: l'adquisició o millora d'alguna competència curricular, adquirida a través d'una interacció planificada pel docent.

En definitiva, es tracta d'un alumne que fent de tutor –de mediador del seu company– aprèn, perquè, com sabem els docents, ensenyar és la millor manera d'aprendre. I l'alumne tutoritzat també aprèn perquè rep una ajuda personalitzada del seu company-tutor.

La tutoria entre iguals (*peer tutoring*) està essent àmpliament utilitzada en molts països, en tots els nivells educatius i àrees curriculars, i està recomanada per experts com l'Agència Europea per a l'Educació Especial o la mateixa UNESCO (Topping, 2000), com una pràctica altament efectiva per a l'escola inclusiva.

Podem trobar experiències de tutoria entre alumnes de diferents edats (*cross-age tutoring*), en les quals, lògicament, l'alumne-tutor és de més edat. Però també trobem tutories entre alumnes de la mateixa edat o curs (*same-age tutoring*), menys complicades d'organitzar. Segons el caràcter fix o intercanviable del rol, podem diferenciar entre tutories de rol fix i tutories recíproques, en les quals tutor i tutoritzat intercanvien periòdicament el seu rol.

En el nostre context educatiu, la tutoria entre iguals no és nova. Els docents l'han utilitzat i l'escola rural, amb la seva aula unitària d'alumnes de diferents edats, ha aprofitat aquestes diferències perquè els alumnes més grans ajudin els petits. Quan ara hi insistim, ho fem des de la base de crear formats d'interacció en els quals ambdós alumnes aprenguin, no sols el tutoritzat. En aquest sentit, s'han dissenyat materials centrats en l'ensenyament i l'aprenentatge del català (Duran, Torró i Vilar, 2003) i del castellà (Duran i Vidal, 2004). Les múltiples i variades experiències que han derivat, en part, d'aquestes aportacions (Duran, 2006), ens permeten veure que és possible crear formats d'interacció que afavoreixen que els dos membres de la parella aprenguin.

Es tracta, una vegada més, de compartir amb els nostres alumnes la capacitat mediadora que, històricament, ens reservàvem com a docents. Ja hem parlat de les resistències del professorat però convé no perdre de vista que l'alumnat o les seves famílies poden

manifestar dubtes a l'hora d'entendre que els alumnes poden ser bons mediadors i que els tutors poden aprendre ensenyant. Vegem un fragment d'una narració, inspirada en un fet real, en la qual l'Ibraim expressa a la mestra els seus dubtes de ser tutoritzat per la Julia.

– Los alumnos vamos a la escuela para aprender de los profesores. Vosotros conocéis la materia y sabéis explicarla. Un alumno, no.

– Las personas aprendemos permanentemente unas de otras. No es tan importante la posición que ocupamos como que la interacción con los demás nos ayude a modificar, a mejorar nuestros conocimientos. En las escuelas, los profesores también aprenden de los alumnos.

En aquel momento, eso era lo último que me faltaba por oír. No supe si pretendía convencerme o darme más motivos para salir corriendo.

– Para aprender una materia, lo importante es que quien te la explique sepa más que tú. Un poco más que tú. Ya sabes que en todas las cosas siempre se puede aprender mucho más. A veces, uno que sabe mucho de algo es incapaz de transmitir sus conocimientos a otro que sabe poco de eso mismo. Si ahora viniera Einstein a explicarme la teoría de la relatividad, seguramente no la comprendería. Sin embargo, si me la explica alguien que sabe muchísimo menos del tema, pero que es capaz de ponerse a mi nivel, ¿por qué no iba a aprender?

«Eso es verdad. Yo tuve un profesor que sabía mucho de lo suyo, pero que se explicaba fatal», pensé. Y entonces contraataqué:

– Pues eso mismo: hay que saber explicarse. Y un alumno no sabe hacerlo. Con todos mis respetos para Julia.

– O ponerse al nivel de la persona a la que quieres enseñar. Y eso sí que puede hacerlo un alumno. De hecho, un compañero tiene más facilidad que yo para emplear un vocabulario y unos ejemplos más cercanos a ti; no le cuesta prever con qué dificultades te encontrarás, porque aún se acuerda de las que tuvo que superar él; y seguro que te responderá más directamente que yo.

Eso era una verdad como un templo. A veces, si no entiendes una cosa, prefieres que te lo aclare un compañero que lo haya entendido a que lo haga el profesor, que acostumbra a enrollarse como una persiana.

– Además, de vez en cuando tienes la ayuda del profesor en el resto de las clases. A veces, levantarás la mano y tardará minutos en responderte, porque no sólo estás tú. Con Julia, no. Tendrás su ayuda a tu disposición durante toda la hora.

Sí, eso de tener a alguien para ti, aunque sea un alumno, admito que me pareció todo un lujo desde el primer momento.

– Cuando haya más confianza entre vosotros, y eso será en un par de sesiones, podrás pedirle que te aclare todas las dudas que tengas. Sin vergüenza ni miedo de ningún tipo. A veces, nos da corte preguntar a un profesor...

Nuria me estaba desconcertando. Al decir la frase parecía que supiese lo que había pasado justo antes, en la clase que había dado Oriol.

– *Además, como sabéis qué actividades tenéis que hacer en cada momento y como no realizarás el trabajo en balde, porque tendrás a Julia ayudándote, ya verás cómo aprovecharéis muchísimo la hora. ¡Aprenderás un montón!*

– *Bueno. Quizá yo sí. Julia me enseñará... Pero ¿y ella? ¿Le pagan por el trabajo que hace o qué? Nuria se rió. Tal vez se diera cuenta de que estaba un poco más convencido.*

– *Los alumnos tutores aprenden tanto o más que los tutorizados. Implicación, responsabilidad, aumento de la autoestima..., pero, sobre todo, tienen que dominar muy bien los contenidos para poder explicarlos. Enseñar es aprender dos veces.*

– *¿Y aprender dos veces no es perder el tiempo?*

– *¡No, hombre! Es aprender con mayor profundidad las cosas... Mira, si tú las cosas que ya sabes de tu país las tuvieras que explicar a tus compañeros, ¿no te parece que les aprenderías mejor?*

– *Sí. Tendría que repasarlas, ordenarlas, ampliarlas y qué sé yo... Pero, ¿quién asegura que la información que yo diera sea correcta? Lo que quiero decir es que el tutor se puede equivocar, o explicar mal una cosa, o inventársela...*

– *Para eso estoy yo. Aunque ahora esté aquí, contigo en el pasillo, normalmente estoy en el aula y observo, reviso y evalúo las actuaciones de las parejas, en especial lo que hacen los tutores.*

Yo tenía más dudas. Antes me había dicho que los dos miembros de la pareja hacíamos la evaluación al mismo tiempo. Ahora veía que también ella nos evaluaba a partir de lo que observaba.

– *Ibrahim, no te veo muy entusiasmado, pero te propongo una cosa. Julia ha dejado la optativa que había escogido para ser tu tutora; ha cumplido la formación inicial de tutora y está dispuesta a ayudarte. Dale, daos, una oportunidad.*

(Monereo i Duran 2002: 41-43)

Les investigacions sobre tutoria entre iguals mostren la millora acadèmica dels dos membres de la parella (principalment, per sorprenent que sembli a primera vista, per al tutor); el desenvolupament d'habilitats psicosocials; la major implicació en les tasques acadèmiques, sentit de la responsabilitat i l'autoestima com a estudiants dels alumnes tutors; i la satisfacció amb l'ajuda pedagògica que els tutoritzats reben dels seus companys.

Això no obstant, en el fragment anterior es poden veure alguns riscos que la tutoria entre iguals, com tota metodologia, pot tenir. A continuació resumim algunes consideracions que poden minimitzar-ne els possibles inconvenients i assegurar-ne els avantatges:

1. *Preparació de materials i de l'estructura de relació tutor-tutoritzat.* És necessari que definim una estructura d'interacció entre els dos alumnes molt detallada, de manera que sàpiguen en tot moment el que han de fer. A mesura que les parelles interioritzin aquesta estructura, anirem progressivament transferint-los la capacitat d'ajustar-la a les seves necessitats específiques. Això suposa comptar amb materials

ajustats a aquestes estructures. Aquests materials han de ser dissenyats pel docent, però a mesura que els alumnes s'hi familiaritzin, s'ha d'oferir als tutors l'oportunitat de crear materials didàctics per als seus companys tutoritzats. Aquesta tasca ajuda a garantir l'aprenentatge dels tutors.

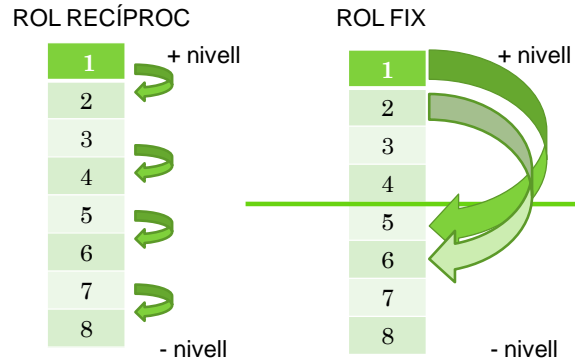
2. *Formació inicial de l'alumnat en les tasques derivades dels rols respectius*. Optar per una relació estructurada entre tutor i tutoritzat requereix d'un entrenament previ abans de començar les sessions de tutoria.
3. *Temps d'assentament del funcionament*. A pesar que oferim pautes d'ajust al rol (com es fa en els materials referenciats), les parelles necessitaran un temps per desenvolupar el rol respectiu, en el qual serà necessari que el docent ofereixi retroalimentació.
4. *Monitorització*. La tutoria entre iguals modifica el rol del docent, permeten fer el que la gestió tradicional de l'aula li dificulta: atendre individualment o en parella a qui ho sol·licita; realitzar observacions que permetin l'avaluació continuada, "sentir" com pensen els seus alumnes...
5. *Oferir feedback dels progressos*. Posar de manifest els progressos dels alumnes, especialment, ajudar el tutor a prendre consciència que el progrés del seu company és gràcies a les seves ajudes, així com el fet que gràcies a l'activitat d'ensenyament ell també està aprenent.

Les pràctiques de tutoria entre iguals tenen, a més, un element que, des de la nostra perspectiva, les fa especialment interessants. Mostren com una mateixa activitat d'ensenyament i aprenentatge –els dos membres de la parella s'enfronten a la mateixa tasca– permet nivells molt diferents d'èxit: per al tutoritzat és una activitat de reforç, mentre que per al tutor ho és d'aprofundiment. Sabem que oferir activitats que permetin diferents nivells d'èxit és clau per a l'atenció de la diversitat a l'aula..

MATERIALS PER A LA TUTORIA ENTRE IGUALS

CREACIÓ DE LES PARELLES

Evaluació Inicial

TREBALLAR LA COMPRESIÓ LECTORA ESTRATÈGICA

Tutoria entre iguals

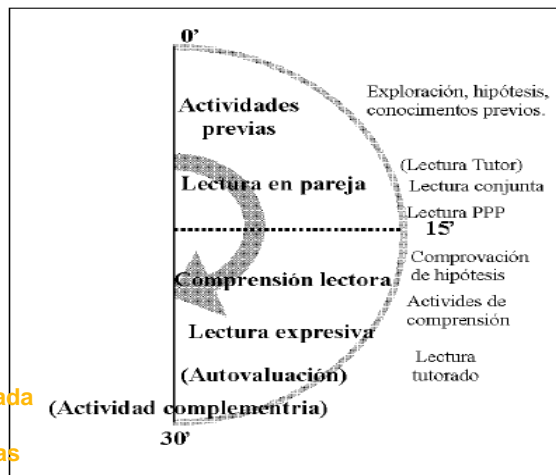
(Lectura tutor)
Lectura conjunta

Mètode de Lectura PPP

Pausa
Pista
Ponderació

Activitats de comprensió
Lectura expressiva tutorizada

Activitats complementarias

EL ROL DEL TUTOR I DEL TUTORITZAT

Nom i cognoms _____

Escriu, primer amb llapis, quines són les cinc qualitats que ha de tenir un bon/a tutor/a. Pensa què és per a tu un bon mestre. L'ordre no és important, però respon amb sinceritat. Després, quan sentis el que han escrit els teus companys, pots, si vols, fer algunes modificacions.

El bon tutor/a és...

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

Escriu, també amb llapis, quines són les cinc qualitats que ha de tenir un bon/a tutoritzat/ada. Pensa què és per a tu un bon alumne. L'ordre no és el més important, però sí la sinceritat. Després, quan sentis el que han posat els teus companys, pots, si vols, fer alguna modificació.

El bon tutoritzat/ada és...

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

NEGOCIACIÓ DEL ROL TUTOR/A I TUTORITZAT/ADA

Alumne/a tutor/a _____

Alumne/a tutoritzat/ada _____

El bon tutor/a és...	El bon tutoritzat/ada és...

Espai d'observacions (per afegir el que vulgueu)

1a valoració

2a valoració

3a valoració

Consells per a l'alumne tutor

1. A casa, prepara el full d'activitats. Preveu les possibles dificultats que podria tenir el tutoritzat i la manera de solucionar-les.
2. Abans de començar la sessió, fes sentir a gust el teu tutoritzat. Saluda'l cordialment.
3. Asseu-t'hi a prop per tal d'escoltar-lo bé. Al seu costat (no davant) i, si és possible, a la seva esquerra (així podràs veure'l bé quan escrigui).
4. Fes sempre les activitats prèvies a la lectura i intenta despertar la seva curiositat i interès per llegir el text.
5. En les primeres sessions, comença tu realitzant una primera lectura del text en veu alta. Això servirà per trencar el gel i actuaràs com a model de lectura.
6. En les activitats de lectura conjunta, intenta anar un xic per davant del teu tutoritzat. D'aquesta manera, li aniràs marcant la velocitat i l'entonació.
7. En les activitats en què llegeixi sol el tutoritzat i tu utilitzis el mètode de lectura en parella PPP, recorda que, quan marquis la pausa, has de donar temps perquè el tutoritzat corregeixi el mateix error. Amb les pistes, el mateix. I acaba sempre amb la *p* de premi (animant-lo a continuar llegint).
8. El tutoritzat et pot preguntar coses que tu no saps. No passa res. Reconeix que no ho saps i busqueu junts la resposta. Et pot ser útil tenir un diccionari a mà. En últim cas pots consultar el dubte amb el mestre o buscar una solució de cara a la pròxima sessió.
9. Després de cada activitat de comprensió fes que el tutoritzat faci la lectura expressiva i, sobretot, fes-li veure que està llegint cada vegada millor.
10. Pren nota de les coses que et semblin que s'han de millorar. D'aquesta manera, les podreu valorar conjuntament en el moment de l'autoavaluació en parella.

Recorda sempre que ensenyar és la millor manera d'aprendre i sigues conscient que ajudant un company tu també estàs millorant.

Pauta d'autoavaluació de la parella Llegim en parella

Quinzena del ___ al _____. Mes _____

Alumne/a tutoritzat/ada _____

Alumne/a tutor/a _____

Abans de llegir. Els dos...	ND	B
hem explorat les característiques del		
hem realitzat prediccions sobre el		
hem activat el que sabem sobre el		
hem previst possibles dificultats		
Lectura en parella. El tutoritzat...	ND	B
separa les paraules sense trencar el significat		
respecta les pauses: (.) (,) (...)		
realitza una bona entonació del text () ? !		
llegeix sense afegir, treure, desfigurar o canviar paraules		
pronuncia correctament		
té un ritme de lectura: massa lent o ràpid / correcte		
Comprensió del text. El tutoritzat...	ND	B
coneix el vocabulari bàsic		
sap reconèixer textos diferents (cartes, articles, anuncis...)		
sap identificar les idees principals		
Lectura expressiva. El tutoritzat...	ND	B
interpreta i entona bé el text		
Actuació del tutor/a. El tutor...	ND	B
es prepara el full d'activitats		
exemplifica i ajuda a llegir bé el text		
dóna temps i pistes per trobar els errors		
ajusta les activitats al tutoritzat		
anima a seguir llegint		
resol dubtes		
Observacions (objectius per a la quinzena següent, reptes, problemes...)		

Registre d'observacions de Llegim en parella

Data: _____

PARELLA D'ALUMNES	PARELLA D'ALUMNES										ALUMNE TUTOR				ALUMNE TUTORITZAT			
	Mantenen el contacte ocular	La comunicació entre els dos és fluida	Vencen la timidesa	Activen coneixements previs	Identifiquen significats de noves paraules	Se senten a	Estan interessats en la tasca	Reconeixen els errors	Detecten buits propis	Controlen el temps	S'implica activament en l'aprenentatge del tutoritzat	Dóna reforços positius al tutoritzat	El rol reforça la seva autoestima	Prepara el tema, utilitza els materials	Se'l veu a gust i tranquil	Formula preguntes i demana ajuda	Està satisfet amb el que demana	Completa les tasques
Tutor: Tutoritzat:																		
Tutor: Tutoritzat :																		
Tutor: Tutoritzat :																		
Tutor: Tutoritzat :																		
Tutor: Tutoritzat :																		
Tutor: Tutoritzat :																		
Tutor: Tutoritzat :																		
Tutor: Tutoritzat :																		
Tutor: Tutoritzat :																		
Tutor: Tutoritzat :																		
Tutor: Tutoritzat :																		

Altres observacions: actuació del docent, materials i organització

